

Уз овај број

Одјељење за макроекономску анализу УИО, према заједничким смјерницама за доношење буџета институција БиХ, буџета ентитета и Дистрикта, два пута годишње, у априлу и септембру, припрема пројекције наплате индиректних пореза за наредни трогодишњи период. Пројекције које је Одјељење представило у априлу 2008.г. су представљале програмски сценарио који је укључивао и одређене измјене у политици индиректних пореза. Као што смо ове године извјештавали у билтенима Одјељења, и поред снажног раста цијена на свјетском тржишту и раста увоза, раст прихода од индиректних пореза је почео у другом кварталу 2008.г. успоравати, да би то успоравање било значајније након што је почела примјена ССП. Успоравање потрошње (нпр. у случају енергената), промјене у структури потрошње (нпр. код цигарета) или убрзане исплате поврата ПДВ-а изнад очекиваних показатељ је слабљења ликвидности реалног сектора и домаћинства, узроковано глобалном финансијском кризом и скупим позајмљивањем новца. Првих неколико мјесеци примјене ССП-а показују сву комплексност прецизнијих процјена, будући да приходи у великој мјери зависе, не само од динамике свођења на бесцаринску основу према Анексима ССП-а, већ и од пословних одлука привредних субјеката о динамици увоза, степену супституције увоза из трећих земаља увозом из ЕУ, о удјелу преференцијалног увоза из ЕУ у увозу из ЕУ (који подразумијева не само преузимање EUR-1 обрасца, него и подношење доказа о поријеклу, које је до сада било статистички податак, а ирелевантно за пројекције прихода и др.). Сви изнесени аргументи, тренд у наплати индиректних пореза након израде пројекција, глобална рецесија не дају превише основа за оптимистичке прогнозе наплате прихода од индиректних пореза у наредној години. Тим више расте одговорност фискалних власти БиХ да се ограниче или смање расходи како би се створио простор за интервенције у економији.

Већ у прошлом броју најавили смо интензивне активности на измјени Закона о акцизама у БиХ. У овом броју дајемо основне карактеристике правног оквира ЕУ уније који се односи на опорезивање дуванских прерађевина. С обзиром да су у току активности Радне групе за измјену Закона о акцизама, именоване од стране Управног одбора УИО, то чини овај текст изузетно актуелним.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

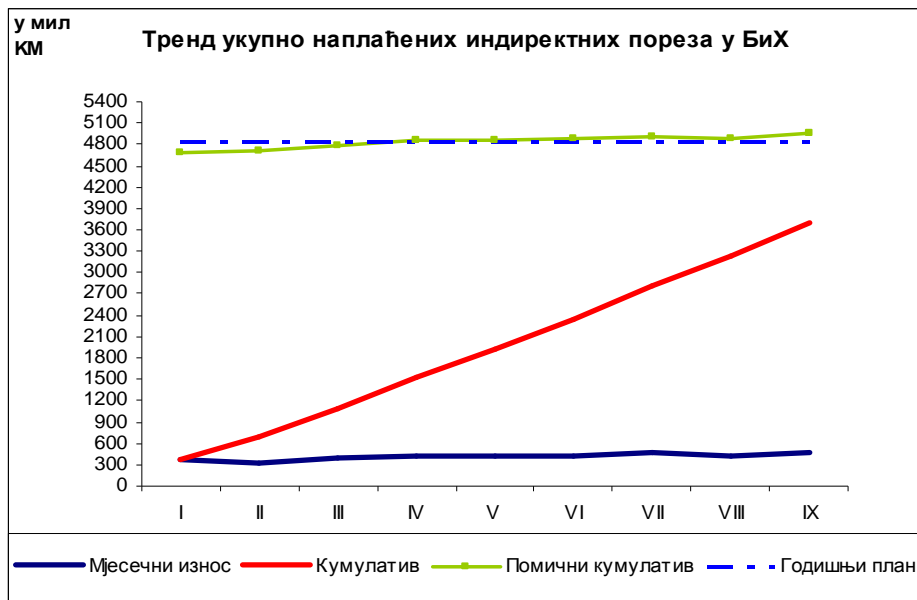
Наплата индиректних пореза: I-X 2008. године	2
Пројекција прихода од индиректних пореза, 2008-2011	4
Политика опорезивања цигарета у ЕУ	8
Индиректни порези у Босни и Херцеговини у поређењу са земљама ЕУ	13
Робна размјена у периоду I-IX 2008.г.	18
Консолидовани извјештаји	22

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
превод : Един Смаилхоџић

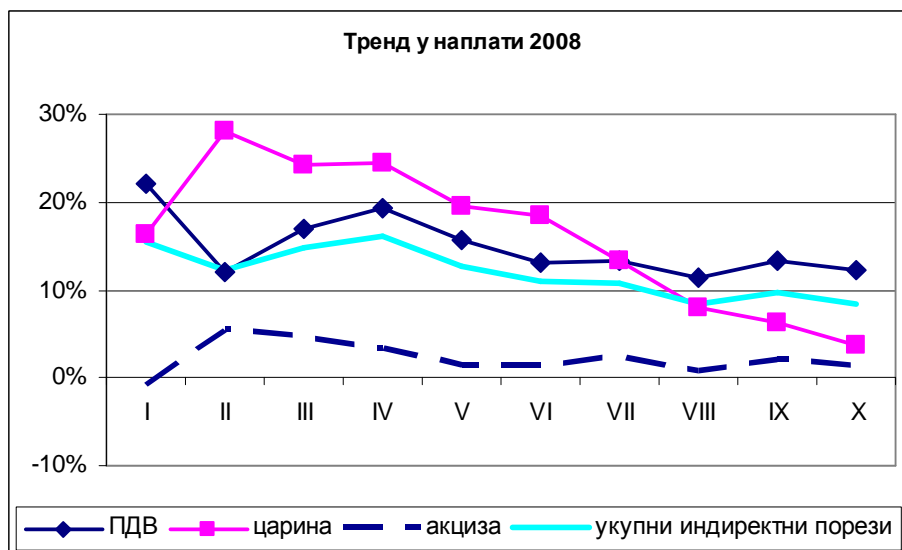
Наплата индиректних пореза: јануар – октобар 2008.г.

(припремила: др Динка Антић)

За десет мјесеци 2008.г. Управа за индиректно опорезивање је наплатила укупно 4,147 милијарди КМ индиректних пореза у нето износу по одбитку поврата ПДВ-а и осталих индиректних пореза или 8,48% више него у истом периоду 6% планираних прихода. У истом периоду УИО је наплатила додатних 20,5 мил КМ који су остали неусклађени на дан 31.10.2008.г.¹ План наплате индиректних пореза за десет мјесеци је извршен 86% (Графикон 1).

Графикон 1

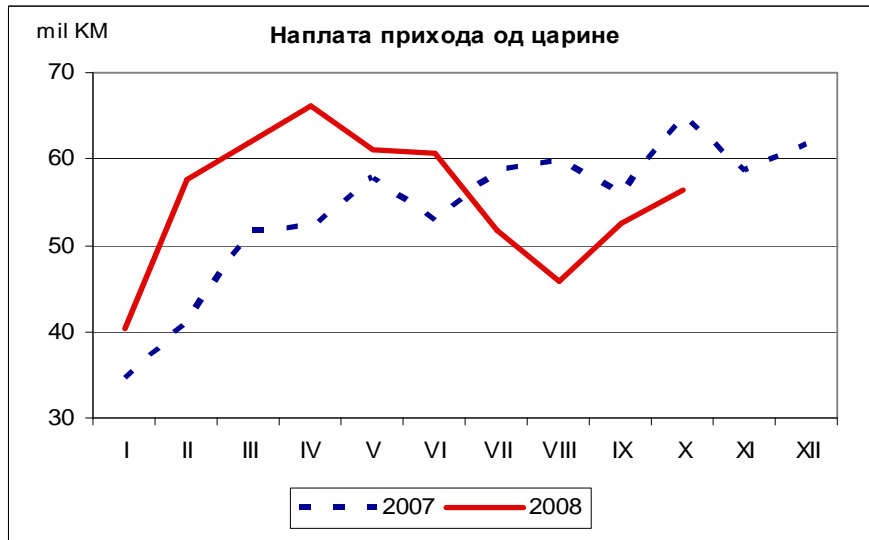

Графикон 2

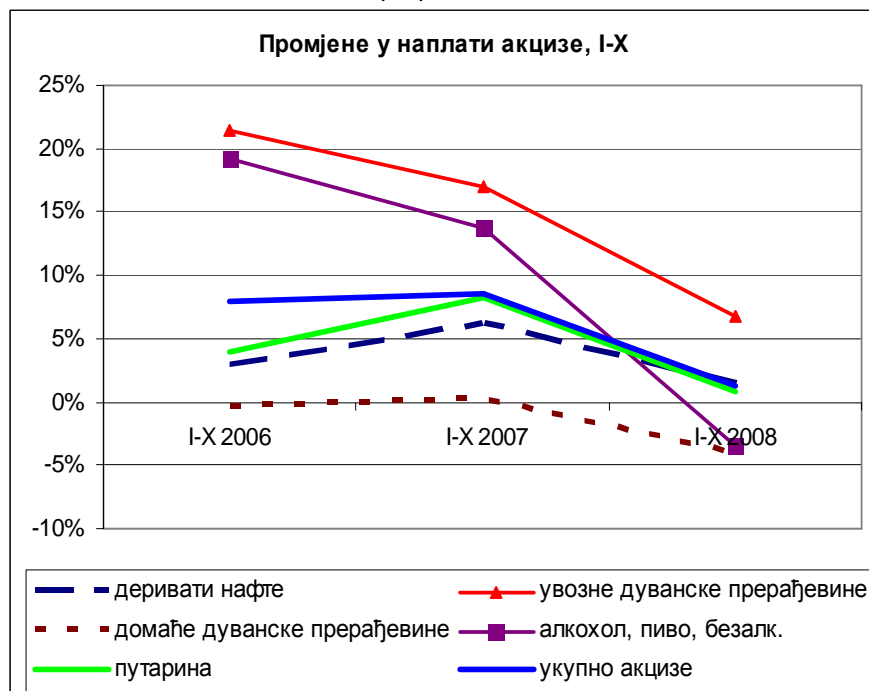
У периоду од десет мјесеци 2008.г. забиљежен је раст свих врста индиректних пореза, посматрано у односу на исти период у 2007.г. Међутим, посматрајући мјесечне промјене

¹ Неусклађени приходи подразумевају приходе код којих не могу довести у везу аналитика уплата (јединствени рачун) и аналитичке евиденције обвезника у модулима ИТ система УИО (ПДВ, царине, акцизе).

уочава се силазни тренд у наплати свих врста индиректних пореза (Графикон 2). Поредећи са октобром 2007.г прихода од царина је наплаћено мање за 13,65%, а акциза за 3,37%.

Графикон 3

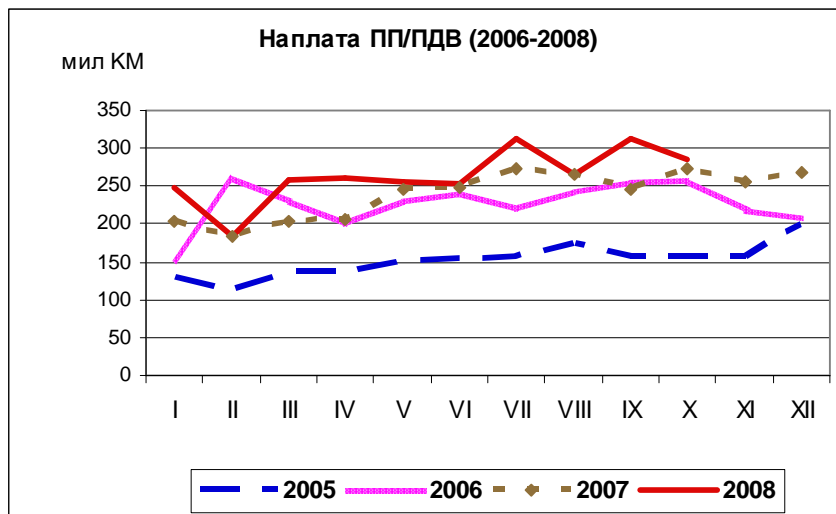

Графикон 4

	I-IX 2008	I-X 2008
деривати нафте	2.32%	1.49%
дуван	3.26%	2.93%
увозне дуванске прерађевине	7.67%	6.76%
домашње дуванске прерађевине	-4.66%	-4.09%
кафа	-3.43%	-4.50%
алкохол, пиво, безалкохолна пића	-3.11%	-3.45%
укупно акцизе	1.88%	1.30%
путарина	1.43%	0.90%

Из горње табеле може се закључити да је дошло до погоршања у наплати акциза на скоро све акцизне производе, осим код акцизе на домаће дуванске прерађевине. Такав тренд је резултирао падом укупних прихода од акциза.

Наплата ПДВ-а биљежи раст од 12,33% у односу на десет мјесеци 2007.г., што је изнад пројектованог раста. Међутим, због високих исплата поврата ПДВ-а у октобру је наплаћено 9,17% мање ПДВ-а него у септембру.

Графикон 5

Примјетан је тренд успоравања у укупној наплати, иако је наплата нешто изнад пројектоване. Међутим, поредећи са истим мјесецем прошле године у октобру 2008.г. износ наплаћених индиректних пореза је исти као и лани у октобру. Четврти квартал је традиционално период са највећом наплатом прихода од индиректних пореза. Према су евидентни губици прихода од царина, ипак они не би требали потирати пораст сезонских прихода. Посматрајући и остале показатеље, попут поврата, пореских кредита, дугова по основу ПДВ-а, већ сада се може закључити да силазни тренд у наплати представља први сигнал смањења потрошње и привредне активности у земљи. Осим тога, пораст исплаћених поврата ПДВ-а, смањење захтјева за пореским кредитима и њихово брже кориштење сигнализирају и проблеме одржавања ликвидности у привреди. Ефикасније финансијско управљање ПДВ-ом, као и могуће преваре, у вријеме глобалне финансијске кризе постају извори за финансирање текућих активности.

Пројекција прихода од индиректних пореза, 2008-2011

(припремила: Александра Регоје, макроекономиста)

Земље у развоју обично генеришу највећи дио својих прихода од индиректних пореза, од чега се значајан дио односи на царине. Приходовни шокови узроковани губитком у царинским приходима обично се сматрају основним каменом спотицања за либерализацију тржишта. Представници Босне и Херцеговине су 19. децембра 2006. године у Букурешту потписали споразум о приступању Централноевропској зони слободне трговине (CEFTA). Овим јединственим мултралетарним споразумом, који је ступио на снагу у новембру 2007. године, замијењена је мрежа билатералних споразума о слободној трговини у региону. Вањска трговина БиХ додатно је либерализована 1. јула 2008. године, када су ступиле на снагу одредбе Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), које предвиђају успостављање слободне трговине са Европском унијом у току шестогодишњег периода. СПП доноси бројне користи, али и губитке у наплати прихода од индиректних пореза. Са даном почетка његове примјене или постепено у току прелазног периода укидају се царине за већину роба која се увози с поријеклом из ЕУ.

У вријеме израде априлских пројекција прихода од индиректних пореза² нису били познати садржај и датум почетка примјене ССП-а, као ни датум укидања царинског евидентирања на увезену робу поријеклом из ЕУ. У билтену бр.34 објављен је програмски сценарио априлских пројекција, базиран на сљедећим претпоставкама:

- примјена Споразума о стабилизацији и придруживању почев од 1.6.2008.године,
- укидање царинског евидентирања и увођење наплате таксе по основу царинења почев од 1.1.2009.г,
- измјене Закона о акцизама почев од 01.01.2009.године.

Споразум је ступио на снагу мјесец дана касније од претпостављеног термина у прелиминарним пројекцијама. Царинско евидентирање на увоз робе поријеклом из ЕУ укинута је са даном ступања на снагу ССП-а, а нису уведене мјере којима би се дјелимично компензовао губитак овог прихода.

Основни сценарио пројекција: без измјена политика у области индиректног опорезивања

Табела 1. представља основни сценарио септембарских пројекција прихода од индиректних пореза, које су израђене на основу динамике наплате прихода³ и ревидираних макроекономских пројекција израђених од стране Дирекције за економско планирање. Процијењено је да ће укупни приходи од индиректних пореза прикупљени на јединствени рачун УИО у 2008. години износити 4.989 мил КМ. **Пројектовани раст прихода за наредну годину, под претпоставком неизмијених политика у области индиректног опорезивања, износи 3,59%.**

ПДВ

Планирано је да ће се до краја 2008.године на Јединствени рачун УИО прикупити 3.177 мил КМ нето прихода од ПДВ, што је за 10,76% више у односу на претходну годину. И поред снажног раста поврата у другом кварталу 2008.године, пројекција за текућу годину није знатно измијењена у односу на ону из априла, првенствено због снажног раста увоза и номиналне потрошње. Пројекције раста увоза и потрошње од стране Дирекције за економско планирање (ДЕП) у мјесецу септембру су ревидиране за 4,4 и 3 процентна поена респективно.

Пројекција прихода од ПДВ-а за наредни период (раст 9,88% у 2009.год) заснована је на показатељима досадашње наплате појединих категорија прихода од ПДВ-а и исплате поврата, захтјевима за поврат и пореске кредите који носе обавезе у наредном периоду, као и на ДЕП-овим пројекцијама релевантних макроекономских показатеља.

Акцизе

Пројекција раста акциза у 2008.години износи 2,12%, што је знатно ниже у односу на остварења у протеклих неколико година. Графикон бр.1. приказује мјесечне стопе раста прихода од акциза (мјесец у години у односу на исти мјесец претходне године). Примјећује се да су мјесечне стопе раста, са изузетком у мјесецу фебруару, знатно ниже у односу на претходну годину. До августа 2008, године (подаци доступни у вријеме израде пројекција) наплаћено је за свега 0,74% више прихода у односу на исти период претходне године. У датом периоду, акцизе на алкохол и кафу забиљежиле су пад за 10,06 и 5,82%, респективно, што се може објаснити инфлаторним притисцима на буџете потрошача.⁴ У наредним годинама планиране су снажније стопе раста, обзиром на процјене релевантних макроекономских показатеља од стране ДЕП-а.

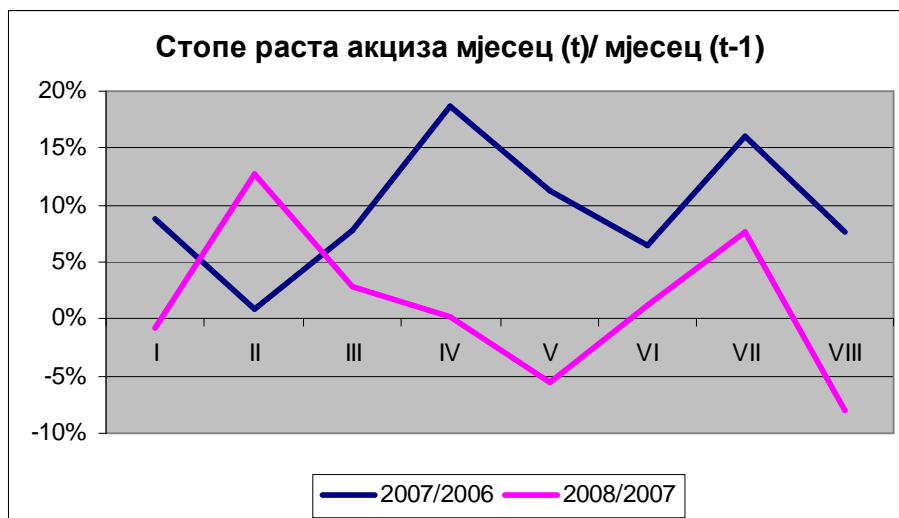
² Пројекције прихода од индиректних пореза израђују се два пута годишње, у априлу и септембру. Априлске пројекције имају прелиминарни карактер, док септембарске представљају коначну основу за планирање буџета за наредну годину.

³ У вријеме израде пројекција били су доступни подаци закључно са августом 2008.г.

⁴ Више о анализи прихода од акциза у билтену бр. 38

Табела 1. Пројекције прихода од индиректних пореза 2008-2001, основни сценарио

	у милионима КМ					година/ претходна (у %)			
	2007	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
ПДВ (нето)	2,868.46	3,177.02	3,490.85	3,777.88	4,057.35	10.76%	9.88%	8.22%	7.40%
Порез на пр. на ЈР	0.52	0.00	0.00	0.00	0.00				
Акцизе	917.55	937.00	989.86	1,040.03	1,095.01	2.12%	5.64%	5.07%	5.29%
Царине	655.17	657.37	457.53	433.67	375.08	0.34%	-30.40%	-5.21%	-13.51%
Путарина	186.74	189.18	201.09	212.56	224.67	1.30%	6.30%	5.70%	5.70%
Остало	28.13	28.41	28.70	28.99	29.28	0.98%	1.02%	1.01%	1.00%
Укупно	4,656.58	4,988.98	5,168.03	5,493.13	5,781.39	7.14%	3.59%	6.29%	5.25%
Пренос средстава	110.9								
Средства за расподјелу	4,767.48	4,988.98	5,168.03	5,493.13	5,781.39	4.65%	3.59%	6.29%	5.25%

Графикон 1

Царине

Као што је већ напоменуто, либерализација трговине са ЕУ донијела је пад прихода од царина. Након снажног раста царина у првих шест мјесеци 2008. године од 19,33% у односу на исти период претходне године, почетак примјене Споразума о стабилизацији и придруживању донио је смањење ових прихода. У јулу и августу ове године приходи од царина (укључујући царинско евидентирање) остварени су у износу који је за 17,52% мањи од износа наплаћеног у истом периоду претходне године. Основу пројекција царина представљају досадашњи трендови наплате, одредбе ССП-а којима се регулише њихово смањење у наредном периоду, као и пројекције увоза од стране ДЕП-а. Треба имати у виду удио преференцијалног увоза из ЕУ у укупном увозу, структуру увоза према појединим протоколима/ анексима Споразума, као и могућност супституције увоза из трећих земаља увозом из ЕУ. Пројектовани износ наплате царина у 2008. години приближан је остварењу из претходне године (раст 0,34%), док се у наредној години очекује снажно смањење од 30,4%.

Програмски сценарио пројекција: измјене политика у области индиректног опорезивања

Програмски сценарио полази од претпоставке измјене стопа акциза од 1. јануара 2009. године, према приједлогу Радне групе за измјену Закона о акцизама. Приједлог Радне групе подразумијева измјене стопа појединих категорија акциза ради дјелимичне компензације смањења прихода од царина након ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ.

Одјељење је израдило један "оптимистички" и други "мање оптимистички" програмски сценарио, који се у бити разликују у полазним претпоставкама везаним за ефекте пораста акциза на дуван на малопродајну цијену цигарета. Калкулације ефеката измјене Закона у области осталих акцизних производа које је сачинила Радна група у потпуности су уграђене у обје верзије програмског сценарија.

Оптимистички програмски сценарио полази од претпоставке да ће произвођачи у потпуности "превалити" на купца трошкове узроковане порастом акциза на дуван, те задржавање исте количине и структуре потрошње. Према овом сценарију, очекивани раст укупних прихода од индиректног опорезивања износиће 8,16% у 2009. години.

Мање оптимистички програмски сценарио полази од претпоставке да ће доћи до дјелимичног преваљивања раста трошкова акциза на потрошаче (цијену), односно да ће и произвођачи сносити пораст акцизе у одређеном степену како би задржали купце. Према

овом сценарију, очекивани раст прихода од индиректног опорезивања износиће 6,26% у 2009. години.

Политика опорезивања цигарета у ЕУ

(припремио: Александар Ескић, макроекономиста у Одјељењу)

УВОД

У овом броју представљамо основне карактеристике правних прописа **Европске уније** који уређују област **опорезивања цигарета**. Ради се о еволуцији европске мисли у погледу опорезивања цигарета у циљу успостављања јединственог тржишта ЕУ. У наредним бројевима представимо савремене погледе осталих интересних заједница у ЕУ које узимају у обзир испуњење ширих циљева дефинисаних Уговором о ЕУ. Такође, говорићемо о основним елементима пореских система појединих земаља ЕУ у смислу политике опорезивања и одређивања стопа и структура акциза.

ЕВОЛУЦИЈА ЕВРОПСКОГ ЗАКОНОДАВСТВА

Према члану 93. Уговора Европског вијећа, Вијеће је обавезно да усвоји мјере за хармонизацију пореза на промет, акцизних обавеза и осталих облика индиректног опорезивања гдје је то потребно у циљу успостављања и осигурања функционисања унутрашњег тржишта.

Стопе и структура акцизних обавеза варирају између земаља чланица, што утиче на конкуренцију. Оптерећивање производа обавезама из других земаља чланица по вишој стопи од оних домаћих је дискриминирајуће и забрањено чланом 90. Уговора. Веома велика разлика у погледу обавеза на одређени производ може резултирати у порески-мотивисаном кретању роба, губитком прихода и кривичним радњама.

Покушаји су били чињени од раних 70-их година да се хармонизују структура и стопе, али напредак је био незнатан, дијелом због разлога који нису били чисто фискалне природе. На примјер, висок ниво обавеза био је наметнут у неким земљама чланицама као дио укупне политике обесхрабривања потрошње дувана. С друге стране, дуван је важан пољопривредни производ у неким земаљама чланицама.

Основна структура акцизних стопа на дуван унутар Заједнице успостављена је 1972. године Директивом 72/464/ЕЕС. Од тада па до 1978. Директива је модификована 13 пута. Друга Директива (79/32/ЕЕС) усвојена је крајем 1978. Коначно, обе Директиве су модификоване у свјетлу програма Јединственог тржишта Директивом 92/79/ЕЕС. Све ове Директиве су сада обухваћене једним консолидованим текстом (СОМ(94)335 од 03.10.1994). Категорије дуванских производа који су предмет опорезивања су дефинисани као цигарете; цигаре и цигарилоси; фино сјечени дуван за мотање цигарета; и остали дуван за пушење.

У случају цигарета, порез се мора састојати од **пропорционалне (ad valorem) акцизне обавезе**, израчунате као проценат максималне малопродајне цијене, комбиноване са **специфичном акцизном обавезом**, обрачунате по јединици производа. Обје стопе морају бити исте за све цигарете, и специфична стопа мора бити одређена према цигаретама из најпопуларније цјеновне категорије (цигарете из одређеног цјеновног разреда које се највише траже).

Доказано је да је успостављање јасних критерија тежак проблем. Директива каже да у завршној фази хармонизације структура равнотеже између специфичног и пропорционалног елемента (укључујући ПДВ зарачунат поврх акцизе) треба бити успостављена у свакој земљи чланици подједнако. Однос треба да адекватно одражава разлике у производним цијенама. Највише што је постигнуто је да специфична компонента

не може бити мања од 5% или већа од 75% од агрегираног износа пропорционалне акцизне обавезе и специфичне акцизне обавезе, нити већа од 55% укупног пореског оптерећења (укључујући ПДВ).

Потешкоћа у одређивању фиксног односа одражава структуру дуванске индустрије Заједнице. **Специфична компонента пореза** – изражена на 1000 цигарета – погодује скупљим производима приватних компанија сужавајући цјеновне разлике. **Пропорционална компонента пореза**, посебно комбинована са ПДВ-ом, има супротан ефекат, мултипликујући цјеновне разлике. Унутар широког спектра односа ових компоненти које су у употреби, неке земље чланице изабрале су максималну специфичну компоненту, друге су изабрале минималну доприносећи варијацијама у малопродајним цијенама.

Изворни приједлог Комисије везано за акцизне обавезе у оквиру програма Јединственог тржишта (COM87)0325 и COM(87)0326) протезирао је апсолутну хармонизацију стопа. За дуванске производе, предложена стопа била је аритметичка средина: у случају цигарета, просјечна специфична стопа (ECU⁵ 19.5 на 1000 цигарета) плус просјечна пропорционална стопа (53% укључујући ПДВ). На крају, Директива о цигаретама (92/79/ЕЕС) и осталим дуванским прерађевинама (92/80/ЕЕС) поставила је само минималну стопу:

- цигарете: 57% од малопродајне цијене која укључује порезе
- ручно мотани дуван: 30% од малопродајне цијене која укључује порез или ECU 20 по килограму
- цигаре и цигарилоси: 5% TIRSP⁶ или ECU 7 на 1000 или по килограму
- дуван за лулу: 20% TIRSP или ECU 15 по килограму

Обје Директиве захтијевале су од Вијећа, на основу извјештаја Комисије, да се испитају ове стопе и да се прилагоде ако је потребно до краја 1994. године. Извјештај Комисије, коначно објављен у септембру 1995 (COM (95)285), каже да је, у случају цигарета, строга примјена прага од 57% може узроковати даљу дивергенцију између националних акцизних стопа.

Сљедећи извјештај објављен у мају 1998. заступао је рјешење проблема 57% кроз техничка прилагођавања дајући земљама чланицама више флексибилности у примјени минималних стопа. Било је предложено и повећање минималног износа специфичне компоненте како би узела у обзир и инфлацију: 18.5% за период 1992-1998 и 4.5% за 1999 и 2000. Коначно, приједлогом је била предвиђена ревизија система сваких 5 година умјесто 2 године како је то тада било уређено. Ови приједлози нису били усвојени.

Нови извјештај и нацрт Директиве (COM(2001)133) објављен је 2001. године. Било је предложено:

- EUR 70 минимална специфична акцизна обавеза заједно са 57% правилом. Што се тиче цигарета, већина земаља чланица требала би да примјени минималну акцизу (специфичну и ad valorem) од 57% TIRSP на најпопуларнију цјеновну категорију и минималну акцизну обавезу (специфичну и ad valorem заједно) од EUR 70 на 1000 цигарета.
- EUR 100 минималну специфичну акцизну обавезу као алтернатива правилу 57%. Земље са вишом стопом опорезивања попут Шведске, које имају потешкоћа са прилагођавањем са правилом 57%, требале би да примјене или минималну акцизу од 57% TIRSP на МППС⁷ или минималну акцизну обавезу од EUR 100 на 1000 цигарета које се највише траже.
- Виша минимална акцизна обавеза на веома јефтине (увозне) цигарете

⁵ ECU – European Currency Unit

⁶ TIRSP – Tax Included Retail Selling Price (малопродајна цијена која укључује порезе)

⁷ МППС – Most Popular Price Category (категорија најпопуларнијих цигарета)

Ови приједлози су одбијени од стране Европског парламента, али у фебруару 2002 су усвојени у измјењеном облику од стране Вијећа (*Директива 2002/10/ЕЦ*). Праг од EUR 100 на 1000 цигарета је смањен на EUR 95 и додатни праг од EUR 70 на EUR 60 од јула 2002, који би се увећао на EUR 64 од јула 2006. Шпанији и Грчкој су дати дужи рокови за прилагођавање. Нове земље чланице такође уживају дужи период прилагодбе до 2010 (са изузетком Кипра и Малте које су усвојиле општи режим).

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА ПРЕДЛАЖЕ ПОВЕЋАЊЕ АКЦИЗНЕ ОБАВЕЗЕ

Европска Комисија представила је Извјештај и приједлог Директиве за измјену важеће ЕУ легислативе која се односи на акцизну обавезу на дуван. Нацрт Директиве предвиђа постепено повећање минималног нивоа опорезивања цигарета у ЕУ и фино сјеченог дувана до 2014. Овим се такође унапређују **дефиниције различитих врста дуванских производа** како би се отклониле недоречености које дозвољавају неким цигаретама да буду представљене као цигаре или цигарилоси и на тај начин буду опорезиване по нижој пореској стопи. Овај приједлог ће сузити разлике између нивоа опорезивања дувана земаља чланица ЕУ и на тај начин дотакнути се проблема шверца дувана унутар ЕУ. На тај начин се правила опорезивања чине транспарентнијим, стварајући уједначене услове пословања за произвођаче и пружајући више флексибилности земљама чланицама за одређивање минималног пореза. Крајњи циљ је дестимулирање потрошње дувана за 10% током наредних 5 година.

Опорезивање чини дио укупне стратегије која има за циљ спрјечавање и смањење потрошње дувана. Ова стратегија укључује остале важне мјере као што су нецјеновне мјере, заштита од излагања дуванском диму, регулисање садржаја дуванског дима, рекламирање рестрикција итд. Према подацима Свјетксе банке, повећање цијена дуванских производа је појединачно најефикаснији начин спријечавања пушења.

Тренутно постоје значајне разлике у погледу нивоа опорезивања између земаља чланица са најнижом и највишом стопом опорезивања. За цигарете, разлика може ићи и до скоро 600% акцизног оптерећења израженог у еурима. Као резултат ове огромне дивергенције у нивоу опорезивања унутар Уније процијењена је укупна тржишна пенетрација цигарета које су опорезоване изван земље и она достиже цифру од 13% тржишта дувана у ЕУ-25. На бројним главним тржиштима, ова бројка се пење и на више од 20%.

ТРЕНУТНО ПОРЕСКО ОПТЕРЕЂЕЊЕ ЦИГАРЕТА У ЕУ

Тренутно, акцизна обавеза на цигарете мора бити најмање 57% цијене и мора бити најмање 64 еура на 1000 цигарета, за производе који припадају категорији најпопуларније цијене у тој земљи. Концепт "**најпопуларније цјеновне категорије**" је дизајниран прије више од 30 година, када је на националним тржиштима доминирао један бренд који је био "најпопуларнији". Данас, тржишта су динамичнија са неколико популарних брендова и редовним промјенама цијена. Како би учинили систем транспарентнијим и осигурали уједначене услове за произвођаче, Комисија предлаже замјену концепта најпопуларније цјеновне категорије са пондерисаним цјеновним просјеком (*weighted average price*) за све цигарете за одређивање пореске основе. Како би нагласили циљеве заштите здравља, овај концепт биће комбинован са минималним порезом израженим у апсолутном смислу који се примјењује на све цигарете. Постојећи проценат од 57% биће повећан на 63% пондерисаног цјеновног просјека и стопа од 64 еура биће повећана на 90 еура на све цигарете до 2014. према новом приједлогу. Процијењено је да ће ово допринијети смањењу потрошње дувана за 10% у већини земаља чланица током наредних 5 година. Комисија такође предлаже пружање више флексибилности у погледу опорезивања дувана земљама чланицама. Ово ће бити осигурано напуштањем постојећег правила које забранује земљама чланицама да одреде минималну акцизу вишу од 100% укупне акцизе на цигарете из најпопуларније цјеновне категорије. Даље, Комисија предлаже проширење интервала специфичне компоненте акцизне обавезе са 5% - 55% на 10% - 75%.

ИЗВОДИ ЕВРОПСКИХ ДИРЕКТИВА КОЈЕ СЕ БАВЕ ЦИГАРЕТАМА
ДИРЕКТИВА ВИЈЕЋА 92/79/ЕЕЗ од 19.10.1992. о одређивању пореза на цигарете

Полази се од потребе успостављања **укупне минималне акцизне обавезе** на дуван са циљем креирања унутрашњег тржишта без граница до 01.01.1993. године. Краљевини Шпанији даје се транзициони период од двије године како би достигли постављени стандард. Такође, Републици Португал даје се могућност снижене стопе за цигарете за мале произвођаче и потрошњу у најудаљенијим регионима.

Најкасније 01.01.1993. године земље чланице треба да примјене минимални порез у складу са правилима из ове Директиве. Обавезе које се односе на цигарете су:

- специфична акцизна обавеза која се обрачунава по јединици производа
- пропорционална акцизна обавеза која се рачуна на бази максималне малопродајне цијене
- ПДВ пропорционалан малопродајној цијени

Овако компонована акцизна обавеза биће постављена на нивоу од 57% малопродајне цијене (укључујући све порезе) за цигарете из ценовне категорије која се највише тражи и обавезујућа са 01.01.1993. Сваке двије године, а први пут не касније од 31.12.1994. године, Вијеће треба испитати укупну минималну акцизну обавезу и структуру акцизне обавезе. Земље чланице требају усвојити законе, уредбе и административне одредбе потребне за поштивање ове Директиве. Када земље чланице усвоје ове мјере, оне треба да садрже одредбу којом се позива на ову Директиву кад се буде штампало званично издање те мјере.

ДИРЕКТИВА ВИЈЕЋА 95/59/ЕС од 27.11.1995. односи се на порезе осим пореза на промет који утичу на потрошњу дуванских прерађевина

Полазна претпоставка је примјена опорезивања у земљама чланицама које утиче на потрошњу дуванских производа⁸ и то тако да се не нарушавају услови конкуренције и не спријечава слободно кретање ових производа унутар Заједнице. Хармонизација структура акцизних обавеза мора посебно резултирати конкуренцијом различитих категорија дуванских производа који припадају истој групи који нису поремећени ефектима опорезивања и отварањем националних тржишта земаља чланица.

Истиче се императивна потреба за **конкуренцијом** која подразумијева систем у којем се слободно формирају цијене за све групе прерађеног дувана. Структура акцизних обавеза на прерађени дуван треба бити **фазно хармонизована**. Што се тиче цигарета, горе поменути циљ најбоље се остварује путем система који, када говоримо о порезу, састоји се од специфичне компоненте рачунатој по јединици производа, и пропорционалне компоненте базиране на малопродајну цијену укључујући све порезе.

Ова Директива представља опште принципе за **хармонизацију акцизних обавеза**, као и специјалне критерије који се примјењују током фаза хармонизације. Транзиција из једне фазе хармонизације у другу фазу треба бити одлучена у Вијећу на приједлог Комисије, узимајући у обзир ефекте фазе која тренутно траје преко мјера представљених од стране земаља чланица у њихове системе акцизних обавеза како би били компатибилни са мјерама у тој фази.

У финалној фази хармонизације структуре, исти однос мора бити важећи у свим земљама чланицама између специфичне акцизне обавезе и суме пропорционалне акцизне обавезе

⁸ Слиједете треба бити испуњено за цигару и цигарилос ако се може пушити:

- ролнице дувана направљене искључиво од природног дувана
- ролнице дувана са вањским омотачем од природног дувана
- ролнице дувана са вањским омотачем нормалне боје цигаре као и везивне компоненте од дувана, гдје је најмање 60% масе комада дувана дуже и шире од 1.75mm и гдје је омотач постављен спирално под углом од најмање 30 степени по лонгитудиналној оси цигаре.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

и пореза на промет, и то тако да разлике у цијенама рефлектују разлике у произвођачким цијенама. Истовремено, произвођачи или њихови представници као и овлаштени агенти у Заједници и увозници дувана из земаља не-чланица треба да слободно одређују максималну малопродајну цијену за сваки од њихових производа за сваку земљу чланицу за сваки од производа који ће бити стављен у промет.

Претходни параграф може да не узрокује престанак примјене националног законодавства који се односи на контролу цијеновних нивоа или поштивање прописаних цијена, и то тако да су компатибилни са легислативом Заједнице.

Током претходних стадија акцизна обавеза ће у принципу бити прикупљена путем пореских маркица. Ако прикупљају акцизну обавезу путем пореских маркица, земље чланице се обавезују да учине ове пореске маркице доступним произвођачима и продавцима у осталим земљама чланицама. Ако они прикупљају акцизну обавезу путем неких других средстава, земље чланице требају осигурати да нити административне нити техничке препреке не утичу на трговину између земаља чланица на рачун тога.

[ДИРЕКТИВА ВИЈЕЋА 2002/10/ЕС од 12.02.2002. о измјенама и допунама Директиве 92/79/ЕЕС, 92/80/ЕЕС и 95/59/ЕС о структури и стопама акцизне обавезе која се примјењује на прерађени дуван](#)

Повод за настанак ове Директиве је први извјештај Комисије из 1995. који је привукао пажњу на одређене потешкоће у примјени Директива. Већ други извјештај из 1998. преиспитао је неопходне техничке амандмане који су се углавном односили на прилагођавање минималне укупне обавезе на цигарете уз задржавање стопа и непромијењене структуре. Извјештај који је достављен Вијећу 1998. укључивао је приједлог амандмана Директиве.

Анализа промјена цијена и акцизних стопа на дуванске производе у Заједници показује да постоје значајне разлике између земаља чланица које нарушавају функционисање унутрашњег тржишта како сада тако и послије проширења. **Већа конвергенција** између пореских стопа које се примјењују у земљама чланицама требала би довести до **смањења шверца и кријумчарења** унутар Заједнице. Увођење минималне обавезе изражене у количини еура, додатно минималној акцизној стопи од 57% малопродајне цијене цигарета која се највише тражи, осигураће да минимални ниво акцизне обавезе буде примјењен на те цигарете. Земљама чланицама, којима би моментално увођење оваквог минимума представљало проблем из економских разлога, треба омогућити одгађање примјене овог новог захтјева до краја 2004 године најкасније. Следеће повећање минималног нивоа оптерећења предвиђено је да се деси половином 2006. У свјетлу економских потешкоћа које могу бити проузроковане примјеном на овај датум услијед повећања обавезе, Краљевина Шпанија и Грчка одлажу примјену до краја 2007.

Уговор захтијева да дефиниција и примјена свих политика и активности Заједнице осигуравају **висок ниво здравствене заштите**. Цигарете и фино-сјечени дуван су једнако штетни по здравље. Стога и ниво пореске обавезе треба бити једнак јер на тај начин се утиче на пушачке навике корисника. Исто тако, земљама чланицама треба дати више ефективних инструмената како би се борили са некоректним цјеновним праксама или појавом производа који нарушавају тржиште. Овај циљ може бити постигнут давањем овлаштења земљама чланицама да одреде минималну акцизну обавезу на цигарете под условом да не прелази акцизну обавезу на цигарете из цјеновног разреда који се највише тражи.

Директива 92/79/ЕЕС се мијења у смислу да свака земља чланица треба примјенити укупну минималну акцизну обавезу (специфичну обавезу плус ad valorem обавезу плус ПДВ), и то тако да буде 57% малопродајне цијене (укључујући све порезе) и која не би требало да буде мања од 60 еура на 1000 цигарета из цјеновне категорије која се највише тражи. Од 01.07.2006. ових 60 еура треба бити замијењено са 64 еура. Такође, земље чланице које већ примјењују минималну акцизну обавезу од најмање 95 еура на 1000

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

цигарета за цигарете из цјеновне категорије која се највише тражи не требају да уједно испуњавају захтјев минималног оптерећења од 57%. Од 01.07.2006. ових `95` еура треба бити замијењено са `101` еуром.

Директива 95/59/ЕЕС се мијења у дијелу који се односи на одређивање минималне акцизне обавезе. Ова одредба сада гласи да земље чланице могу одредити минималну акцизну обавезу на цигарете које се продају по цијени нижој него што је малопродајна цијена за цигарете које се највише траже, и то тако да таква акцизна обавеза не прелази акцизну обавезу која се примјењује на цигарете из цјеновне категорије која се највише тражи.

ЗАКОНСКИ ОКВИР У БиХ

Према важећем закону⁹ који регулише акцизе на дуван и дуванске прерађевине у Босни и Херцеговини, пореска обавеза настаје подношењем захтјева за штампањем пореских маркица. Пореска основица одређена је малопродајном цијеном у коју није урачунат порез на додату вриједност. На промет дуванских прерађевина, акциза се плаћа по стопи од 49% на основицу утврђену у складу са законским одредбама. Обавеза плаћања акцизе настаје у тренутку преузимања пореских маркица. На износ акцизе која није плаћена у законском року и на прописан начин плаћа се камата у висини од 0.06% дневно.

Специфичност¹⁰ утврђивања пореске основице у промету дуванских прерађевина огледа се у томе што је малопродајна цијена унапријед позната, јер је порески обвезник (произвођач или увозник дуванских прерађевина) дужан пријавити прије њиховог стављања у промет, у складу са чланом 23. став 5. Закона о акцизама у БиХ. У складу са предњим, пореска основица у промету дуванских прерађевина крајњим потрошачима је малопродајна вриједност назначена на пореској маркици.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

Можемо закључити да Босну и Херцеговину очекује раздобље **усаглашавања домаће легислативе са европском**, као и усвајање **минималних стандарда** који важе у свим земљама Европске уније, а које прописује Вијеће Европске Уније. Циљ је јасан, уједначен третман ових производа (првенствено цигарета), остварење фискалних циљева земље уз испуњавање ширих циљева предвиђених Уговором о оснивању Европске уније.

Индијектни порези у Босни и Херцеговини у поређењу са земљама ЕУ

(Припремила: Александра Регоје, макроекономиста)

Пореске реформе у Босни и Херцеговини ишле су у правцу усклађивања њеног фискалног система са нормама Европске уније. Фискални системи Уније настајали су у вријеме релативно скромне повезаности економија појединих земаља. Процес интеграције носио је хармонизовање појединих пореских система, мада и до данас на подручју ЕУ не постоји јединствена пореска политика. Све чланице су задржале властити фискални суверенитет. Опорезивање дохотка и добити углавном је у националном дјелокругу, а заједничка пореска политика највише се односи на хармонизацију индијектних пореза, чиме се стварају предуслови за функционисање јединственог тржишта роба и услуга. Уговор о Европској заједници забрањује било какву пореску дискриминацију у смислу давања предности националним производима у односу на производе других чланица. Уговор предвиђа хармонизацију пореза на додатну вриједност, акциза и осталих индијектних пореза.

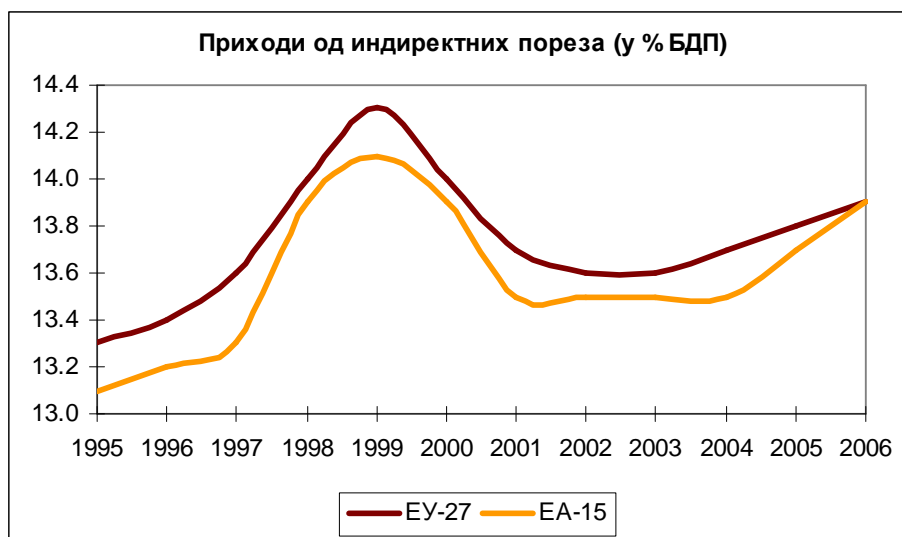
⁹ Актуелни Закон о акцизама у БиХ у примјени је од 01.01.2005. године (Сл. гласник БиХ 62/04).

¹⁰ Питања из Инструкције о начину обрачуна ПДВ-а на дуванске прерађевине

Оптерећење индиректним порезима у ЕУ

Почев од 1990. године бројне чланице Европске уније провеле су реформе индиректних пореза. Индиректни порези су повећани, а уведени су и нови „еколошки“ порези ради надокнаде губитка прихода услјед смањења пореза на лични доходак. Нове чланице су углавном повећавале акцизне дажбине ради усклађивања стопа са стандардима ЕУ. Посматрано у % БДП-а, приходи од индиректних пореза ЕУ-27 достигли су највиши ниво у 1999. години.¹¹ Из графикана бр.1 могуће је примијетити да је фискално оптерећење индиректним порезима снажно расло до 1999.године, затим се стабилизовало, а од 2002. године поново показује благи тренд раста.

Све до 2006.године оптерећење индиректним порезима било је нешто више у ЕУ-27 него у еуро зони (ЕА-15¹²). То се може објаснити чињеницом да су се земље које су приступале ЕУ и нове чланице више ослањале на индиректне порезе као извор прихода, у односу на земље еуро зоне коју углавном сачињавају старе чланице.

Графикон 1
Извор: Еуростат

Калкулација удјела појединих пореских прихода у бруто друштвеном производу омогућује поређење фискалног оптерећења и структуре опорезивања у различитим чланицама ЕУ, као и њиховог развоја у одређеном временском периоду. Поред наведеног, користан показатељ је и тзв. **имплицитна пореска стопа (implicit tax rate- ITR)** која мјери просјечно ефективно пореско оптерећење различитих врста прихода, а рачуна се омјером пореских прихода и потенцијалне пореске основе. ITR на потрошњу дефинисана је као однос свих пореза на потрошњу и крајње приватне потрошње на одређеној економској територији. У 2006.години просјечни ниво ITR на потрошњу износио је 22,1% за ЕУ-25. Земља која се издваја по највећој стопи опорезивања потрошње изнад просјека је Данска (34%). Са скоро шест процентних поена нижом ITR на потрошњу слиједи Шведска, Финска, Холандија и Ирска.

¹¹ Пондерисана средина износила је 14,3%

¹² Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, CY, LU, MT, NL, AT, PT, SI, FI)

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Графикон 2¹³

Извор: Еуростат

Промјене ITR на потрошњу у посматраном периоду од 1995. до 2006. године, указују на то да је растући тренд опорезивања потрошње захватио велики број земаља ЕУ-25. У поређењу са 1995.годином, значајнији пад имплицитне пореске стопе на потрошњу забиљежен је једино код Словачке (5,8 процентних поена) и Мађарске (5 процентних поена). Незнатан пад забиљежен је још код девет земаља (од 0-1,5 процентна поена), док је код осталих земаља забиљежен углавном значајнији раст. ITR за Кипар порастао је за 7,8 процентна поена, са најнижег нивоа у 1995. години до скоро просјечног нивоа за ЕУ у 2006. години. Бугарска и Румунија, за које су доступни подаци тек за посљедних неколико година, такође показују снажан раст њихове ITR на потрошњу. Показатељ ITR на потрошњу порастао је за 7 процентних поена у периоду од 2001-2006. године за Бугарску, те за 1,1 процентни поен за Румунију у периоду 2002-2006.

Графикон 3

Извор: Еуростат

¹³ Легенда: BE-Белгија, BG-Бугарска, CZ-Чешка Република, DK-Данска, DE-Њемачка, EE-Естонија, IE-Ирска, EL-Грчка, ES-Шпанија, FR-Француска, IT-Италија, CY-Кипар, LV-Летонија, LT-Литванија, LU-Луксембург, HU-Мађарска, MT-Малта, NL-Холандија, AT-Аустрија, PL-Пољска, PT-Португал, RO-Румунија, SI-Словенија, SK-Словачка, FI-Финска, SE-Шведска, UK-Велика Британија

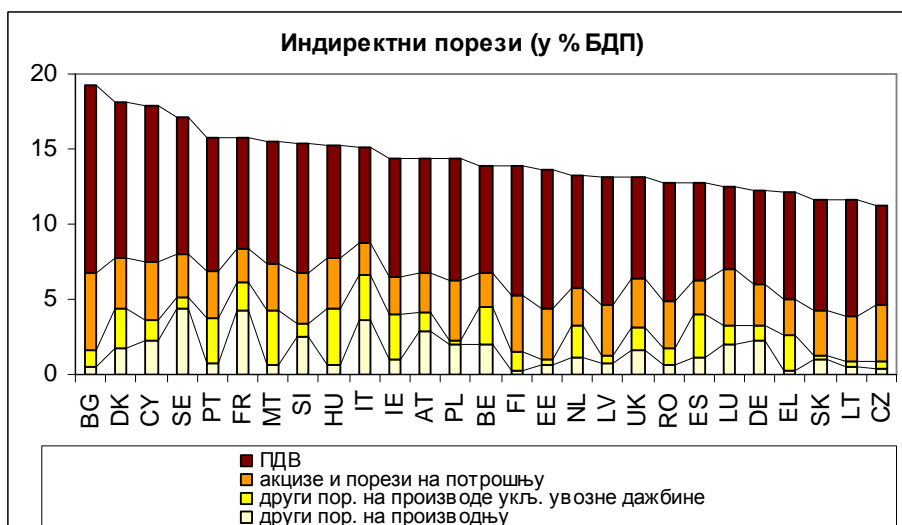
Структура индиректних пореза у БиХ и поређење са ЕУ

Босна и Херцеговина је увођењем ПДВ-а у 2006. години довршила реформу индиректног опорезивања. Сви индиректни порези су хармонизовани на државном нивоу, а надлежност за њихову наплату је пренијето на Управу за индиректно опорезивање. Карактер пореског система у БиХ је потрошног типа, те је учешће индиректних пореза у пореским приходима далеко значајније него у већини земаља ЕУ. О пореској структури је више било ријечи у претходном издању билтена. У овом броју ћемо се осврнути на структуру индиректних пореза у БиХ, те направити компарацију са датом у земљама ЕУ. Приликом поређења структуре индиректних пореза треба имати у виду да подаци нису у потпуности упоредиви са земљама ЕУ због различитог начина класификације и третирања појединих категорија прихода. Наиме, бројни приходи које ЕУ чланице класификују у индиректне порезе, БиХ уопште не убире или класификује под друге категорије прихода.¹⁴

Графикон бр. 4 приказује фискално оптерећење бруто друштвеног производа појединим врстама индиректних пореза према класификацији ESA 95 (*European System of National and Regional Accounts*). Ријеч је о хармонизованој методологији вођења рачуна коју су обавезне примјењивати чланице ЕУ, а која обезбјеђује конзистентну и упоредиву квантитативну анализу економија земаља чланица.¹⁵ Индиректни порези се према ESA 95 класификују у двије групе:

- 1) Порези на производе
- 2) Остали порези на производњу

Порези на производе обухватају ПДВ, акцизе и порезе на потрошњу те друге порезе на производе укључујући увозне дажбине.¹⁶

Графикон 4
Извор:Еуростат

1) Порези на производе

У просјеку, **приходи од ПДВ-а** имају најзначајније учешће у структури индиректних пореза Европске уније. Просјечно учешће прихода од ПДВ-а у бруто друштвеном производу земаља ЕУ износило је 7% у 2006. години.¹⁷ Нису значајно изражене разлике међу показатељима оптерећења БДП-а порезом на додату вриједност појединих чланица.

¹⁴ Детаљна класификација индиректних пореза доступна је у билтену бр. 30, стр 9

¹⁵ Више о методологији у билтену бр. 30

¹⁶ Детаљна класификација индиректних пореза према ESA-95 доступна је у билтену бр. 30

¹⁷ Пондерисана средина

Дистрибуција фреквенција показује да се код 77,8% чланица овај показатељ креће у распону од 6-9%. Од наведеног просјека значајно одступа Бугарска, која има изразито високо оптерећење порезом на додату вриједност у износу од 12,4%. За Бугарску је карактеристична висока стандардна стопа ПДВ-а, значајно учешће прихода од ПДВ-а у индиректним порезима (64,3%), као и изразито високо учешће прихода од индиректних пореза у укупним приходима (56,5%). Супротно томе, Луксембург је карактеристичан по изразито ниском оптерећењу порезом на додату вриједност (5,4%), углавном захваљујући умјереним стопама ПДВ-а.¹⁸ Просјечна висина ПДВ компоненте ITR на потрошњу (однос прихода од ПДВ-а и приватне потрошње) за ЕУ-27 износи око 14%. Ако за поједине чланице израчунамо разлику стандардне ПДВ стопе и ПДВ компоненте ITR на потрошњу добићемо тзв. **показатељ снижене стопе и базе ПДВ-а** који има циљ да установи карактеристике ПДВ система, односно да утврди колико систем разликује ПДВ основицу и приватну потрошњу, те улогу снижених ПДВ стопа. Висока вриједност овог индикатора указује на то да је значајан дио приватне потрошње опорезиван по нижој стопи од стандардне или изузет од опорезивања уопште. Други разлози који доприносе високој вриједности овог показатеља су висок праг опорезивања, висок ниво сиве економије и сл. Показатељ снижене стопе и базе ПДВ-а достиже највећу вриједност од око 9% у Италији и Пољској, што се може објаснити примјеном великог броја снижених стопа на робу широке потрошње. Најниже вриједности овог показатеља (1-2 процентна поена) карактеристичне су за Естонију, Кипар и Луксембург.

Као и код земаља ЕУ, приходи од ПДВ-а имају највеће учешће у структури индиректних пореза Босне и Херцеговине. У 2007. години учешће ПДВ-а у индиректним порезима износило је 62,5%, што је за око 12 процентних поена више у односу на просјек земаља ЕУ. Оптерећење бруто друштвеног производа ПДВ-ом¹⁹ у БиХ је скоро двоструко изнад ЕУ просјека (13,7%). Са друге стране ПДВ компонента ITR на потрошњу не одступа знатно од просјека ЕУ, а износила је 14,8% у 2007.години²⁰. То указује на огромне разлике у структури бруто друштвеног производа БиХ и ЕУ, односно да компонента приватне потрошње у просјеку има знатно већи удио у БДП-у Босне и Херцеговине него у што је то случај у ЕУ. Показатељ снижене стопе и базе ПДВ-а износио је 2,2 процентна поена. Овако низак показатељ снижене стопе и базе ПДВ-а објашњава се јединственом стопом ПДВ-а, те ниским удјелом потрошње која је изузета од опорезивања.

Акцизе и порези на потрошњу учествују са 19,6% у укупним индиректним порезима ЕУ. Највеће учешће акциза и пореза на потрошњу у структури индиректних пореза карактеристично је за Чешку Републику (33,1%) и Луксембург (30,5%). Да би направиле компарацију ових прихода са истим у БиХ, посматраћемо изведене пореске индикаторе имплицитних пореских стопа на потрошњу за категорије акциза које „вуку“ највећи дио ових прихода.

Компонента енергије ITR на потрошњу (однос прихода од акциза на гориво и приватне потрошње)²¹, у просјеку износи 3,4% за ЕУ-27. Најниже вриједности су забиљежене у Грчкој (1,8%) и Малти (1,9%), док су највише забиљежене у Луксембургу (6,5%), Шведској (4,9%) и Чешкој Републици (4,7%). Одговарајући показатељ за БиХ је знатно нижи од ЕУ просјека и износи 2%. Уколико у калкулацију укључимо приходе од путарине (посебна такса која се наплаћује по количини прометованих нафтних деривата), онда добијамо вриједност од 3,1% што је приближно просјеку ЕУ.

Компонента алкохола и цигарета ITR на потрошњу Европске уније у просјеку износи 2 %, што приближно одговара просјеку у БиХ (2,1%). Удио алкохола и цигарета у финалној потрошњи је обично нижи у земљама са већим расположивим дохотком. Са обзиром на то,

¹⁸ Постоји 6 стопа ПДВ-а које се крећу у распону од 3-15%

¹⁹ Укључујући заосталу наплату пореза на промет

²⁰ Учешће прихода од ПДВ/ПП у укупној потрошњи (укључујући владину) износило је 12,12%

²¹ Приликом израчуна различитих компоненти ITR на потрошњу, кориштен је исти заједнички именилац-вриједност укупне приватне потрошње

није изненађујуће што су најниже ITR компоненте алкохола и цигарета типичне за старе ЕУ чланице, као што су Холандија (1 %), Италија и Аустрија (обје 1,2 %).²²

Учешће **других пореза на производе укључујући увозне дажбине** у структури индиректних пореза значајно варира међу ЕУ чланицама, а у просјеку износи 13,04%. Највеће учешће ових прихода карактеристично је за Мађарску (24,8 %), Малту (23,9%) и Шпанију (22,9%). Насупрот томе Пољска (1,9%), Словачка (2,8%) и Естонија (2,9%) имају изразито ниско учешће наведених прихода. Ако посматрамо само увозне дажбине, њихово учешће у БДП-у је мање више уједначено и углавном се креће између 0,1 и 0,3% БДП-а. Од просјека значајно одступају нове чланице ЕУ, Бугарска и Румунија са учешћем ових прихода у БДП-у од 0,9 и 0,7 %, респективно. Приходи од царина у Босни и Херцеговини износили су 3% БДП-а у 2007. години.

2) Други порези на производњу

Ова категорија прихода обухвата порезе које су предузећа обавезна платити независно од количине или вриједности произведених роба и услуга. Њихово учешће у индиректним порезима значајно варира међу чланицама, а просјек износи 17%. У БиХ се ови порези не третирају као индиректни.

Умјесто закључка

Различита класификација индиректних пореза Босне и Херцеговине и ЕУ знатно отежава компарацију њихове структуре. Постоје бројне врсте прихода које, за разлику од БиХ, ЕУ чланице класификују у индиректне порезе. Стога је исправније поредити изведене пореске индикаторе као што су парцијална фискална оптерећења (удио појединих врста прихода у БДП-у) или компоненте ITR на потрошњу (удио појединих врста прихода у приватној потрошњи), него учешће појединих врста прихода у укупним индиректним порезима.

Поређењем датих показатеља за категорије индиректних пореза који се прикупљају у БиХ са одговарајућим показатељима у ЕУ, може се закључити да је фискално оптерећење бруто друштвеног производа ПДВ-ом знатно изнад просјека ЕУ, али да је приватна потрошња у просјеку приближно опорезована. Оптерећење укупне приватне потрошње основним категоријама акцизних дажбина (алкохол и цигарете, енергија) приближно је просјеку ЕУ. Обзиром да су акцизне стопе у БиХ су далеко испод прописаних минималних акциза у ЕУ, то указује да је удио акцизних производа у потрошњи БиХ знатно већи од ЕУ просјека. У наредном периоду БиХ очекује измјена прописа у области акциза, у циљу хармонизације са европским минималним стопама.²³ Фискално оптерећење царинама значајно је више у БиХ него у ЕУ. У наредном периоду очекује се радикално смањење ових прихода обзиром да је у мјесецу јулу ове године ступио на снагу Споразум о стабилизацији и придруживању чије су најзначајније одредбе везане за успоставу подручја слободне трговине са ЕУ.

Робна размјена у периоду јануар-септембар 2008.г.

(припремила: Мирела Кадих)

Анализа робне размјене у периоду јануар-септембар 2008.године представља наставак анализа објављених у претходним бројевима билтена Одјељења, као и анализу првих ефеката потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању.

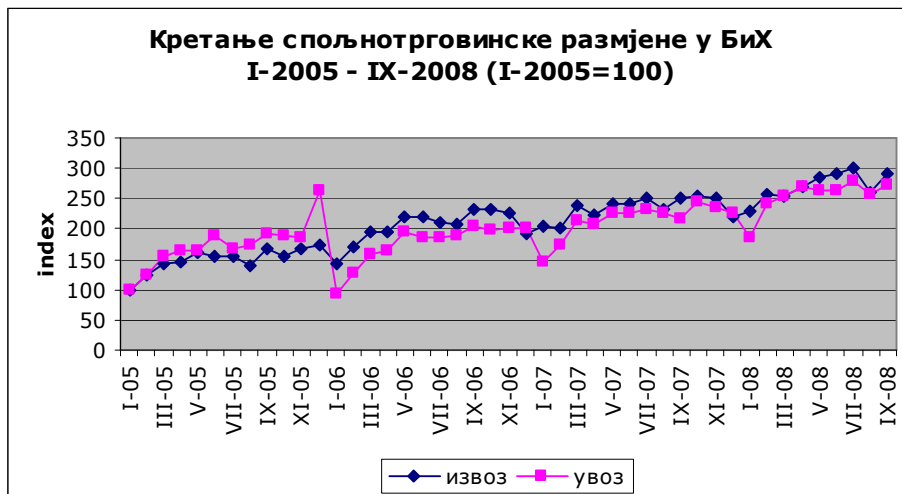
²² Taxation trends in European Union, Eurostat, 2008 edition

²³ Више о хармонизацији акциза у БиХ са ЕУ стандардинма у билтену бр.25

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Главна кретања у робној размјени

Графикон 1. нуди нам слику кретања вањскотрговинске размјене Босне и Херцеговине с иностранством у периоду јануар 2005.године до септембра 2008.године, гдје јануар 2005.године представља базу.

Графикон 1

Обим вањскотрговинске размјене континуирано се повећава, (у односу на исти период прошле године обим се повећао за скоро 3 милијарде КМ), што нужно не мора значити и квантитативно повећање обима. Осим тренда раста обима размјене, примјећује се понављање стандардног шаблона кретања увоза и извоза БиХ, односно појаве значајног погоршања у односима размјене на крају године, услед повећања увоза и смањења извоза. Такво кретање у робној размјени очекује се и у посљедњем кварталу 2008.године. У првих девет мјесеци ове године забиљежен је номинални раст извоза од 16,73% и раст увоза од 22,26% у односу на исти период прошле године. Код посматрања ових односа треба узети у обзир и чињеницу да је период првих девет мјесеци ове године обиљежио раст опћег нивоа цијена на свјетском тржишту. Тај раст се свакако значајно морао одразити и на повећање вриједности босанскохерцеговачког увоза. Тек детаљнија квантитативна анализа, дала би нам реалну слику робне размјене БиХ са иностранством. Дефицит се у односу на исти период прошле године повећао за 26,55%, а покривеност увоза извозом је пала за 4,52%, па тако сад износи 41,73%.

Табела 1

У 000 КМ

	I-IX			2007/ 2006	2008/ 2007	2008/ 2006
	2006	2007	2008			
извоз	3.793.085	4.410.495	5.148.582	116,28	116,73	135,74
увоз	8.130.477	10.091.247	12.337.666	124,12	122,26	151,75
дефицит	4.337.392	5.680.752	7.189.084	130,97	126,55	165,75
покривеност	46,65%	43,71%	41,73%	93,68%	95,48%	89,45%
обим размјене	11.923.561	14.501.743	17.486.248	121,62	120,58	146,65

Структура робне размјене

Увоз

Производи минералног поријекла, базни метали и производи од базних метала, машине и апарати, транспортна средства, производи хемијске индустрије, те прехранбене прерађевине чине преко 65% од укупног увоза Босне и Херцеговине, односно око 8,2 милијарде КМ. Највећи раст у првих девет мјесеци ове године забиљежила је, с разлогом, група производа минералног поријекла односно подгрупа 'минерална горива и минерална

уља', па је номинални раст ове групе износио 45,73% у односу на исти период протекле године. Раст већи од просјечне стопе забиљежен је још и код увоза транспортних средстава (33,33%) и увоз базних метала и производа од базних метала (посебно жељезо и челик и производи од жељеза и челика 28,17%).

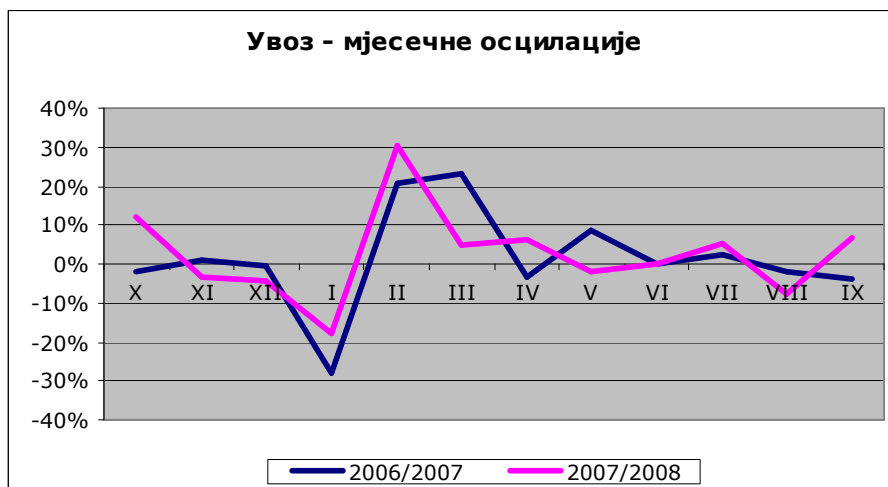

Графикон 2

Табела 2

ГРУПА ПРОИЗВОДА - УВОЗ	I кв 08/ I кв 07	II кв 08/ II кв 07	III кв 08 /III кв 07	III кв 08/ II кв 08	I кв 08	II кв 08	III кв 08
УКУПНО	27,39%	20,94%	19,50%	1,26%	100,00	100,00	100,00
ПРОИЗВОДИ БИЉНОГ ПОРИЈЕКЛА	33,45%	25,22%	3,59%	-4,13	5,28	4,08	3,86
ПРЕХРАМБЕНЕ ПРЕРАЂЕВИНЕ	18,37%	10,98%	10,70%	8,03	8,13	8,25	8,8
ПРОИЗ.МИН.ПОРИЈЕКЛА	42,03%	46,39%	44,54%	9,25	16,13	17,25	18,61
ПРОИЗВОДИ ХЕМИЈСКЕ ИНДУСТРИЈЕ	8,58%	14,03%	22,48%	0,33	8,49	8,66	8,58
ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ, ГУМА И КАУЧУК	20,90%	15,65%	17,55%	11,47	4,34	4,77	5,25
ТЕКСТИЛ И ТЕКСТИЛНИ ПРОИЗВОДИ	15,69%	8,37%	8,73%	-5,75	4,31	4,66	4,33
БАЗНИ МЕТАЛИ И ПРОИЗ.ОД БАЗНИХ МЕТАЛА	27,54%	19,93%	17,95%	-5,17	12,83	12,92	12,1
МАШИНЕ, АПАРАТИ, УРЕЂАЈИ	28,77%	16,29%	11,37%	-5,07	17,35	15,81	14,82
ТРАНСПОРТНА СРЕДСТВА	54,79%	30,09%	21,52%	-5,22	8,23	8,32	7,79
ОСТАЛО					14,91	15,28	15,86

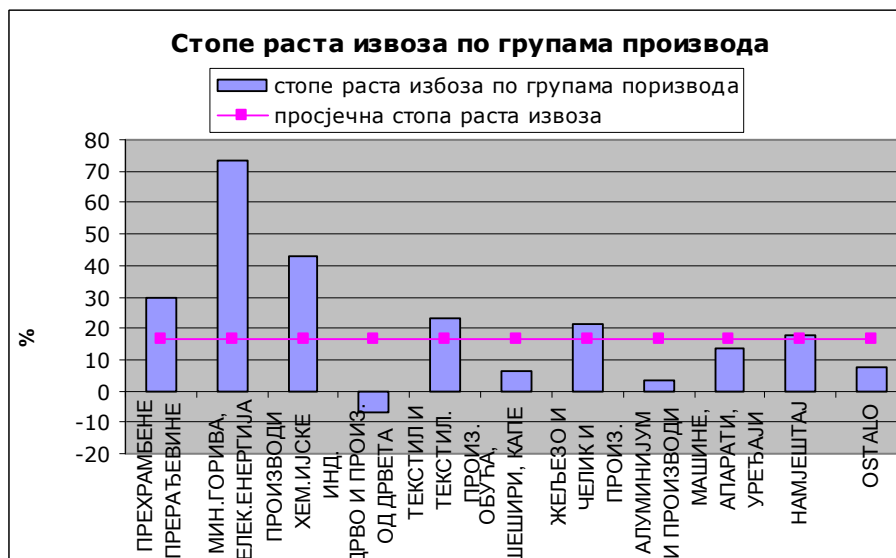
Посматрајући промјене у оквиру појединих квартала, примјетићемо да не постоје значајнија и турбулентнија кретања у оквиру трећег квартала 2008.године у поређењу с истим кварталом претходне године или у поређењу са другим кварталом 2008. Кретања значајнија од просјека забиљежена су искључиво унутар групе производа минералног поријекла усљед вртоглавог раста цијена нафте и нафтних деривата на свјетском тржишту у првих девет мјесеци 2008.г. Упорјеђујући трећи у односу на други квартал текуће године, долазимо до закључка да увозне активности у најмању руку стагнирају у трећем кварталу.

Графикон 3

Извоз

Највећи номинални раст забиљежен је код групе производа минералног поријекла (чак 73,6%), производа хемијске индустрије 42,97% (посебно аноргански хемијски производи и фармацеутски производи), прехранбених прерађевина (29,89%), текстила и текстилних производа (23,32%), жељеза и челика и производа од жељеза и челика (21,24%) и намјештаја (17,71%). Скромнији раст од просјека у првих девет мјесеци ове године имао је извоз алуминија (само 3,19% више у односу на исти период прошле године), док је извоз дрвета и производа од дрвета чак забиљежио пад од 6,68%. Удио дрвета и производа од дрвета у 2008.г. чини 7,39% од укупног извоза БиХ.

Графикон 4

Квартална кретања указују на стагнацију извозних активности у трећем кварталу. Разлог овоме може бити како сезонско успоравање извозних активности у трећем и четвртном кварталу, опадање цијена стратешких извозних производа БиХ (алуминиј и жељезо), но исто тако постоји могућност опадања извозне тражње усљед свјетске економске кризе. Са ове временске дистанце, немогуће је доносити било какве озбиљније закључке.

Табела 3

ГРУПА ПРОИЗВОДА - ИЗВОЗ	I кв 08/ I кв 07	II кв 08/ II кв 07	III кв08/ III кв 07	III кв 08/ II кв08	I кв 08	II кв08	III кв 08
УКУПНО	14,81%	19,01%	16,23%	0,93%	100,00	100,00	100,00
ПРЕХРАМБЕНЕ ПРАРАЂЕВИНЕ	26,94%	29,21%	32,73%	14,13%	2,79	2,95	3,33
МИН.ГОРИВА, МИН.УЉА,ЕЛЕК.ЕНЕРГИЈА	125,38%	53,88%	61,48%	37,24%	9,53	8,32	11,32
ДРВО И ПРОИЗВОДИ ОД ДРВЕТА	-10,26%	-4,59%	-5,84%	-5,25%	6,85	7,87	7,39
ТЕКСТИЛ И ТЕКСТИЛНИ ПРОИЗВОДИ	24,28%	36,46%	12,45%	7,86%	5,49	4,59	4,90
ОБУЋА, ШЕШИРИ, КАПЕ И СЛИЧНИ ПРОИЗВОДИ	8,14%	10,79%	0,73%	12,07%	5,81	5,77	5,03
ЖЕЉЕЗО И ЧЕЛИК И ПРОИЗ.ОД ЖЕЉЕЗА И ЧЕЛИКА	18,33%	23,59%	21,44%	-4,97%	15,39	16,18	15,23
АЛУМИНИЈ И ПРОИЗ.ОД АЛУМИНИЈА	-8,08%	11,91%	7,22%	-3,26%	10,56	9,95	9,54
МАШИНЕ, АПАРАТИ, УРЕЂАЈИ	23,72%	13,73%	4,94%	11,23%	13,28	12,71	11,18
НАМЈЕШТАЈ	20,76%	16,35%	16,23%	-8,71%	8,13	7,72	6,98
ОСТАЛО					22,17	23,93	25,09

Умјесто закључка

У периоду јануар-септембар 2008.године забиљежено је неколико основних кретања у односу на исти период претходне године:

- раст увоза за 22,26%
- раст извоза за 16,73%
- раст дефицита робне размјене за 26,55%
- пад покривености увоза извозом за 4,52%, па тако сад износи 41,73%

*****

**Свим нашим сарадницима у министарствима финансија
БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске, Брчко
Дистрикта, кантона, општина и ванбуџетслих фондова,
као и свим читаоцима, желимо сретну и успјешну
Нову 2009. годину**

Консолидовани извјештаји

(припремила: Мирела Кадић, помоћник за истраживачки рад)

Табела 1. (Консолидовани извјештаји: БиХ: ентитети, ЈР)

Консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за сервисирање спољног дуга,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за финансирање Брчко Дистрикта, кантона, општина и Дирекција за путеве,
- приходе буџета Босне и Херцеговине са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске.

Табела 2. (Консолидовани извјештаји: БиХ: држава, ентитети, Брчко Дистрикт, кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета БиХ
- приходе и расходе буџета Брчко Дистрикта
- приходе и расходе буџета РС
- приходе и расходе буџета ФБиХ
- приходе и расходе буџета кантона

2. У извјештај је укључена амортизација вањског дуга

3. Подаци нису у потпуности упоредиви са претходном годином ради издвајања Фонда здравственог осигурања из Владе Брчко дистрикта као самосталне финансијске институције.

Табела 3. (Консолидовани извјештаји: РС: буџет РС, фондови, општине)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета РС
- приходе и расходе ванбуџетских фондова (Фонд ПИО, Фонд здравствене заштите, Завод за запошљавање и Фонд дјечије заштите)
- приходе и расходе буџета општина

Табела 4. (Консолидовани извјештаји: ХН кантон)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

2. Процијењени су подаци за општину Равно

БиХ: ентитети и ЈР, I-X, 2008. г.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Укупно
1	Текући Приходи	411,9	381,9	482,2	490,3	457,4	476,0	559,7	490,6	520,1	502,8	1276,0	1423,7	1570,4	502,8	4772,8
11	Порезни приходи	386,5	354,6	444,9	465,0	437,4	432,8	502,5	441,3	489,5	464,9	1186,0	1335,3	1433,3	464,9	4419,4
111	Индиレクトни порези (и средства са ЈР)	370,2	325,0	405,8	424,6	415,1	409,4	479,2	419,2	468,0	442,6	1101,0	1249,1	1366,3	442,6	4159,1
	ПДВ	247,3	183,8	257,3	260,5	256,9	253,7	311,8	266,2	313,2	284,6	688,5	771,1	891,2	284,6	2635,4
	ПДВ на увозе	149,5	200,9	217,0	234,0	222,7	228,6	246,4	228,2	249,5	250,6	567,4	685,3	724,1	250,6	2227,3
	ПДВ обавеза према ПДВ пријавама	128,9	100,4	94,8	100,0	102,4	109,4	124,0	125,1	128,2	127,2	324,0	311,7	377,2	127,2	1140,2
	ПДВ према аутоматском разрезу од стана УИО	0,0	0,0	0,0	0,1		0,0	0,2	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4
	ПДВ једнократне уплате	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,1	0,6	0,2	0,5	0,1	1,5
	Остало	1,2	1,1	1,0	1,1	1,9	0,9	1,2	1,1	0,8	1,3	3,3	3,9	3,1	1,3	11,6
	Поврат ПДВ	-32,6	-118,6	-55,7	-74,6	-70,2	-85,3	-60,1	-88,1	-65,7	-94,6	-206,9	-230,1	-213,9	-94,6	-745,5
	Царине	40,8	58,2	62,3	66,8	61,6	60,9	52,1	46,0	53,0	56,9	161,3	189,3	151,1	56,9	558,6
	Порез на промет	0,5	1,5	0,9	0,7	1,7	0,9	0,9	1,1	0,6	0,7	3,0	3,2	2,6	0,7	9,5
	Акциза	67,8	66,6	70,0	79,0	77,8	77,7	95,0	87,4	82,3	82,2	204,3	234,5	264,7	82,2	785,7
	увозни пр.	53,9	55,0	57,9	65,9	64,2	64,0	76,9	71,4	68,0	68,7	166,8	194,2	216,3	68,7	646,0
	у земљи	13,9	11,6	12,1	13,1	13,5	13,6	18,1	16,0	14,3	13,5	37,5	40,2	48,4	13,5	139,6
	Путарина	12,7	14,4	14,0	16,6	16,2	15,0	18,1	17,4	17,7	16,9	41,0	47,9	53,3	16,9	159,1
	Остало	1,4	1,4	1,8	1,5	1,6	1,7	1,6	1,4	1,6	1,8	4,7	4,8	4,6	1,8	15,9
	Остали поврати	-0,4	-0,9	-0,6	-0,7	-0,6	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,5	-1,8	-1,6	-1,1	-0,5	-5,1
112	Директни порези	16,3	29,6	39,1	40,4	22,3	23,3	23,3	22,1	21,5	22,2	85,0	86,1	66,9	22,2	260,3
	Порези на доходак и добит	8,0	18,8	26,6	27,4	11,0	10,1	10,1	8,0	8,7	8,9	53,4	48,5	26,8	8,9	137,6
	Остали порески приходи	8,3	10,8	12,5	13,1	11,3	13,3	13,3	14,1	12,7	13,3	31,6	37,7	40,1	13,3	122,6
12	Непорески приходи	24,3	27,1	37,1	24,5	19,8	41,9	56,6	49,9	29,9	36,6	88,5	86,3	136,4	36,6	347,7
13	Остали приходи			0,1		0,1	0,2	0,0		0,2	0,0	0,1	0,3	0,2	0,0	0,5
14	Донације/грантови	0,2	0,0	0,0	0,5	0,0	0,2	0,0		0,0	0,0	0,2	0,7	0,0	0,0	1,0
15	Трансфери виших нивоа	0,9	0,1	0,1	0,2	0,1	0,9	0,6	-0,7	0,6	1,3	1,2	1,2	0,5	1,3	4,1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Укупно
2	Текући Расходи	305,0	400,2	427,7	490,2	447,9	514,1	506,4	461,8	526,0	493,5	1133,0	1452,2	1494,3	493,5	4572,9
21	Текући издаци	48,5	68,7	85,7	80,4	77,2	99,0	61,6	88,3	91,3	82,5	202,9	256,6	241,2	82,5	783,1
211	Плате и накнаде	45,2	61,0	68,5	67,1	65,9	86,4	48,0	71,8	72,6	66,3	174,6	219,4	192,4	66,3	652,7
212	Издаци за материјал и услуге	3,3	7,7	17,2	13,2	11,3	12,6	13,5	16,5	18,7	16,2	28,3	37,2	48,7	16,2	130,4
22	Грантови/Социјални трансфери/Субвенције	13,7	53,5	64,6	79,5	68,5	95,9	107,6	87,4	104,4	89,6	131,9	243,9	299,3	89,6	764,7
	Трансфери домаћинствима	10,7	48,5	43,4	56,1	50,3	67,2	58,1	56,1	70,7	56,1	102,7	173,6	184,9	56,1	517,3
	Трансфери организацијама/институцијама	0,3	1,2	5,9	5,1	8,9	6,1	11,8	12,3	7,2	3,2	7,4	20,1	31,4	3,2	62,1
	Субвенције	2,7	3,8	15,2	18,3	9,3	22,6	37,7	19,0	26,4	30,3	21,8	50,2	83,0	30,3	185,3
23	Плаћање камате	0,6	10,1	13,6	5,4	16,2	19,8	0,6	13,5	6,2	6,3	24,3	41,5	20,3	6,3	92,3
24	Остали издаци/потрошња/трансфери	1,9	44,4	25,5	32,1	36,7	37,3	30,2	30,1	35,2	35,8	71,8	106,1	95,4	35,8	309,2
25	Трансфери са ЈР	224,3	205,4	219,8	248,2	226,9	239,7	287,6	220,8	266,3	252,7	649,5	714,9	774,8	252,7	2391,8
	од чега: Буџет БиХ	51,6	51,6	61,5	57,6	52,3	54,9	60,2	54,9	57,6	60,2	164,8	164,8	172,7	60,2	562,5
	од чега: ФБиХ / кантони, општине, Дирекција за цесте	130,8	121,1	117,7	144,6	135,4	141,6	153,5	135,7	158,8	148,2	369,6	421,5	448,0	148,2	1387,4
	од чега: РС / градови, општине, ЈП "Путеви РС"	30,7	22,7	28,4	33,1	26,5	30,4	57,1	17,0	35,3	30,7	81,8	89,9	109,5	30,7	311,9
	од чега: Брчко	11,2	10,0	12,1	13,1	12,7	12,8	16,8	13,1	14,7	13,7	33,3	38,6	44,6	13,7	130,1
27	Трансфери кантонима, општинама и градовима	17,2	18,1	18,7	40,2	23,0	25,4	17,6	21,7	22,8	22,6	54,0	88,5	62,2	22,6	227,3
28	Нето позајмљивање*	-1,3		-0,1	4,4	-0,7	-3,0	1,2		-0,1	4,0	-1,4	0,7	1,1	4,0	4,4
3	Нето набавка нефинансијских средстава	4,7	4,7	8,4	13,3	6,5	19,3	16,7	11,3	5,7	19,0	17,8	39,2	33,6	19,0	109,6
4	Владин суфицит (+)/ дефицит(-) (1-2-3)	102,2	-23,0	46,1	-13,3	3,0	-57,4	36,6	17,5	-11,6	-9,7	125,2	-67,7	42,5	-9,7	90,3
5	Нето финансирање**	-0,57	-1,4	-35,2	-9,0	-5,6	-8,2	-2,0	-34,9	-8,3	-9,7	-37,2	-22,8	-45,3	-9,7	-115,0

Табела 1.

БиХ: Држава, ентитети, Брчко дистрикт, кантони, I-IX, 2008. г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Укупно
1 Приходи (11+12+13+14)	423.911.258	419.830.532	483.068.613	556.006.439	468.523.715	497.069.484	532.898.590	514.059.080	521.029.842	4.416.397.554
11 Приходи од пореза	365.884.873	361.235.083	419.722.044	440.198.400	417.019.360	418.060.758	444.367.373	433.309.303	460.788.268	3.760.585.461
Порези на добит појединаца и предузећа	18.111.809	24.534.333	35.964.793	33.784.658	17.149.409	15.838.074	17.308.939	12.559.922	15.234.533	190.486.470
Порези на плате и радну снагу	20.074.584	28.816.874	25.692.452	32.049.227	27.338.511	29.409.851	30.867.976	27.982.487	30.074.404	252.306.368
Порез на имовину	2.214.127	2.371.659	1.696.239	1.745.895	1.540.358	1.592.552	1.873.806	1.505.809	1.649.514	16.189.959
Приходи од индиректних пореза*	324.480.548	303.963.832	351.223.953	371.079.375	367.318.003	367.878.130	392.409.405	387.890.170	409.485.394	3.275.728.811
Остали порези	1.003.805	1.548.385	5.144.607	1.539.245	3.673.078	3.342.150	1.907.246	3.370.915	4.344.423	25.873.854
12 Непорески приходи	56.389.323	56.149.652	61.220.330	54.319.749	41.940.535	76.245.023	85.029.119	74.385.293	54.813.444	560.492.468
13 Текуће потпоре (Грантови)	1.517.035	2.389.365	2.060.368	61.486.462	9.504.312	2.549.536	3.487.865	6.364.484	5.275.830	94.635.257
14 Остали приходи	120.027	56.432	65.872	1.828	59.509	214.167	14.233	0	152.300	684.368
2 Расходи (21+22+23)	316.074.784	365.852.430	372.739.333	464.218.454	436.927.114	518.070.659	499.908.497	458.602.586	497.991.047	3.930.384.904
21 Текући издаци	315.668.774	363.353.017	369.619.421	455.405.173	433.630.837	515.656.325	494.580.429	455.787.647	499.961.328	3.903.662.953
Плате и накнаде	173.384.264	176.831.289	177.108.249	192.306.714	189.580.814	218.525.693	195.872.357	192.200.220	205.231.912	1.721.041.512
од чега: Бруто плате	148.024.166	150.109.364	150.336.024	160.421.313	158.839.536	175.291.435	151.059.750	165.028.482	171.341.400	1.430.451.470
од чега: Накнаде	25.360.098	26.721.925	26.772.225	31.885.401	30.741.278	43.234.257	44.812.607	27.171.739	33.890.512	290.590.042
Доприноси послодавца и остали доприноси	8.231.021	8.469.281	8.339.164	9.448.301	9.398.233	11.378.568	7.655.969	9.398.724	9.836.974	82.156.233
Издаци за материјал и услуге	26.336.520	35.359.678	44.612.437	43.158.361	39.587.953	43.944.017	43.009.376	42.172.832	54.731.524	372.912.699
Грантови	103.187.783	128.805.949	133.192.342	204.691.714	178.740.713	221.866.834	247.124.230	198.456.139	223.755.967	1.639.821.670
Издаци за камате и остале накнаде	4.529.186	13.886.820	6.367.230	5.800.083	16.323.124	19.941.213	918.497	13.559.732	6.404.952	87.730.839
22 Остали расходи	2.064.457	2.196.423	2.900.735	4.780.059	4.064.912	3.160.173	4.460.097	2.856.302	4.168.081	30.651.237
23 Нето позајмљивање*	-1.658.447	302.990	219.176	4.033.222	-768.636	-745.838	867.972	-41.363	-6.138.362	-3.929.286
3 Нето набавка нефинансијских средстава	9.660.446	7.610.028	10.375.184	20.352.056	18.223.714	31.868.537	30.889.037	27.919.387	26.031.445	182.929.834
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	98.176.028	46.368.074	99.954.096	71.435.929	13.372.888	-52.869.712	2.101.055	27.537.107	-2.992.650	303.082.816
5 Нето финансирање**	-11.358.160	-13.075.109	-12.188.258	-8.667.075	-5.715.626	-8.410.429	-2.471.593	-35.081.172	-8.689.676	-105.657.098

Табела 2.

БиХ: буџет РС, фондови, општине, I-IX, 2008. г.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Укупно
1	Приходи (11+12+13+14+15)	197.415.362	230.978.612	274.869.510	268.367.200	250.884.663	266.841.208	289.939.169	284.232.444	289.961.002	2.353.489.170
11	Приходи од пореза	110.392.441	116.541.993	149.285.353	157.676.413	142.294.465	140.710.384	155.627.948	160.720.648	154.710.263	1.287.959.909
	Порези на добит појединаца и предузећа	3.756.445	8.600.505	22.796.331	26.562.276	10.434.022	8.798.487	7.663.824	6.728.570	6.777.293	102.117.753
	Порези на плате и радну снагу	9.308.063	12.013.318	13.960.575	14.641.531	12.690.993	15.043.641	14.803.174	13.664.852	13.989.534	120.115.682
	Порез на имовину	2.768.334	4.526.126	3.689.687	3.869.697	3.473.707	3.257.374	4.060.303	3.472.031	3.627.014	32.744.275
	Приходи од индиректних пореза*	94.117.372	90.507.199	107.936.547	111.747.652	115.050.037	112.811.596	128.274.066	134.038.754	129.322.581	1.023.805.804
	Остали порези	442.226	894.845	902.212	855.256	645.706	799.286	826.581	2.816.442	993.840	9.176.395
12	Доприноси за социјалну заштиту	60.762.146	77.728.129	83.250.858	101.316.584	85.985.605	92.389.447	95.020.046	100.019.175	94.409.437	790.881.428
13	Непорески приходи	26.455.640	35.043.692	42.050.605	31.067.812	24.600.942	30.551.510	36.755.509	25.710.499	35.898.313	288.134.521
14	Грантови	-381.944	1.537.867	157.109	-21.844.188	-2.280.004	2.872.244	2.224.007	-2.563.708	3.091.369	-17.187.248
15	Остали приходи	187.079	126.930	125.585	150.579	283.656	317.623	311.659	345.830	1.851.621	3.700.561
2	Расходи (21+22+23)	167.221.110	206.823.721	243.325.791	227.796.308	222.012.134	262.143.116	255.196.293	253.100.683	280.620.768	2.118.239.924
21	Текући издаци	164.745.759	198.185.553	235.533.849	216.261.655	215.516.854	254.275.913	250.546.785	248.048.905	277.905.705	2.061.020.980
	Плате и накнаде	56.263.412	56.764.998	60.411.997	61.797.170	60.450.159	62.286.841	63.264.968	63.415.828	67.689.433	552.344.807
	од чега: Бруто плате	53.459.641	53.853.809	56.252.510	56.765.585	55.735.737	56.520.684	58.759.085	59.003.522	61.341.824	511.692.397
	од чега: Накнаде	2.803.771	2.911.189	4.159.487	5.031.585	4.714.422	5.766.157	4.505.883	4.412.307	6.347.609	40.652.410
	Доприноси послодавца и остали доприноси	567.991	537.355	654.454	1.106.131	850.465	1.542.635	1.088.411	835.637	1.423.849	8.606.926
	Издаци за материјал и услуге	23.045.997	40.692.226	76.710.299	54.504.805	48.422.933	46.598.365	56.707.503	59.875.986	61.596.099	468.154.213
	Грантови	83.961.989	89.520.938	94.764.943	96.571.678	95.309.621	135.019.884	128.405.800	115.605.525	143.184.160	982.344.537
	Издаци за камате и остале накнаде	906.372	10.670.036	2.992.156	2.281.871	10.483.677	8.828.189	1.080.104	8.315.929	4.012.164	49.570.496
22	Остали расходи	3.601.732	8.307.814	7.701.908	7.028.612	6.999.952	9.239.296	2.197.960	3.597.854	-2.016.734	46.658.394
23	Нето позајмљивање*	-1.126.382	330.353	90.034	4.506.040	-504.671	-1.372.093	2.451.548	1.453.923	4.731.797	10.560.550
3	Нето набавка нефинансијских средстава	7.783.193	5.181.618	7.969.995	19.645.916	13.140.662	23.610.618	23.971.694	23.052.066	34.952.722	159.308.483
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	22.411.059	18.973.273	23.573.724	20.924.977	15.731.866	-18.912.526	10.771.183	8.079.695	-25.612.487	75.940.763
5	Нето финансирање**	-925.460	999.723	430.027	-594.259	1.363.661	1.681.461	11.501.689	-19.171.499	8.674.097	3.959.440

Табела 3.

Херцеговачко-неретвански кантон, I-VII 2008.г.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	Укупно
1	Приходи (11+12+13+14)	21.387.548	19.176.321	21.237.053	20.380.326	23.290.296	22.807.312	23.191.610	151.470.466
11	Приходи од пореза	16.657.850	13.534.303	16.667.248	16.319.588	16.747.786	16.759.409	17.736.332	114.422.516
	Порези на добит појединаца и предузећа	881.292	876.727	916.127	522.555	594.201	411.311	593.999	4.796.212
	Порези на плате и радну снагу	2.113.871	2.170.801	2.117.694	2.385.138	2.483.179	2.361.909	2.500.614	16.133.207
	Порез на имовину	907.584	596.444	821.174	660.451	1.065.574	733.113	797.152	5.581.492
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31,12,2005)	775.530	453.110	430.965	82.941	348.498	360.414	178.028	2.629.485
	Приходи од индиректних пореза	11.859.034	9.245.414	12.135.341	12.431.898	12.101.768	12.718.784	13.505.106	83.997.345
	Остали порези	120.540	191.806	245.947	236.606	154.565	173.878	161.432	1.284.774
12	Непорески приходи	3.417.275	5.276.366	4.280.377	3.798.730	6.150.526	4.098.659	4.373.250	31.395.183
13	Грантови	1.312.423	325.106	284.939	228.737	278.788	1.194.535	946.444	4.570.973
14	Остали приходи	0	40.546	4.488	33.272	113.195	754.709	135.584	1.081.794
2	Расходи (21+22)	13.998.197	15.674.326	18.751.883	16.805.862	20.685.887	21.764.777	19.617.863	127.298.795
21	Текући издаци	13.998.197	15.674.326	18.751.883	16.805.862	20.685.887	21.764.777	19.617.863	127.298.795
	Плате и накнаде	8.263.364	8.347.086	7.911.603	10.467.549	9.721.363	9.952.051	11.795.197	66.458.213
	од чега: Бруто плате	6.576.433	6.658.022	6.249.239	7.941.948	7.779.896	7.764.703	7.630.443	50.600.683
	од чега: Накнаде	1.686.931	1.689.064	1.662.364	2.525.602	1.941.467	2.187.349	4.164.754	15.857.530
	Доприноси послодавца и остали доприноси	786.844	782.321	644.532	1.026.299	933.022	922.044	904.224	5.999.285
	Издаци за материјал и услуге	1.707.121	1.843.072	2.780.713	2.146.228	2.622.818	3.441.078	2.036.113	16.577.142
	Грантови	2.947.263	4.014.138	6.082.749	2.900.514	6.781.124	5.986.707	4.265.038	32.977.533
	Издаци за камате и остале накнаде	116.061	18.177	27.185	20.370	19.627	18.751	111.928	332.099
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	177.544	669.533	1.305.102	244.901	607.934	1.444.147	505.362	4.954.523
22	Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Нето набавка нефинансијских средстава	624.855	1.203.143	775.161	981.352	1.188.369	1.725.086	2.686.328	9.184.294
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	6.764.496	2.298.852	1.710.008	2.593.113	1.416.040	-682.552	887.419	14.987.376
5	Нето финансирање**	-204.256	228.268	35.134	-21.849	351.331	-22.018	-191.545	175.064

Табела 4.